

Genocideproces

gebaseerd op Stanton en Halilovich

1

CLASSIFICATIE

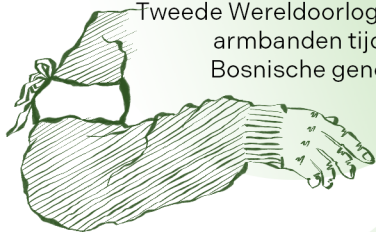
De samenleving wordt verdeeld in een wij-groep en een zij-groep, vaak op basis van etniciteit, religie of nationaliteit. De zij-groep wordt als inferieur en afwijkend van de norm (de wij-groep) gezien. Denk aan Duisters-Joden, Hutu's-Tutsi's...

2

SYMBOLISATIE

De zij-groep krijgt symbolen of namen toegewezen om herkenbaar te zijn. Denk aan de Davidster voor Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog of witte armbanden tijdens de Bosnische genocide.

3

DISCRIMINATIE

Er worden wetten en regels ingevoerd die de rechten van de zij-groep beperken. Ze worden geïsoleerd, vaak in getto's of concentratiekampen. In Prijedor (West-Bosnië) werden leden van de zij-groep naar geïmproviseerde concentratiekampen gebracht, zoals kamp Omarska.

4

DEHUMANISATIE

De zij-groep wordt niet langer als menselijk gezien, maar als ziekte of ongedierte, die een bedreiging vormt en daarom geëlimineerd moet worden. Media, kunst en cultuur dragen bij aan dit ontmenselijkende beeld.

6

POLARISATIE

Haatpropaganda versterkt de tegenstellingen tussen wij en zij. Gematigde stemmen binnen de wij-groep worden het zwijgen opgelegd, omdat zij voor verbinding kunnen zorgen. Media zaait angst, wantrouwen en vijandigheid tegen de vermeende gevaarlijke zij-groep.

7

VOORBEREIDING

De daders ontwikkelen een definitief plan voor de uiteindelijke 'oplossing'. Termen als zelfverdediging, burgeroorlog of conflict verhullen hun genocidale bedoelingen. Namenlijsten worden opgesteld; graafmachines en middelen voor massagraven klaargezet. Alles wordt zorgvuldig voorbereid.

8

VERVOLGING

De zij-groep is nu geïdentificeerd en volledig geïsoleerd, vaak in concentratiekampen, getto's of zoals de VN-safe area Srebrenica waar meer dan 40.000 vluchtelingen (uit heel Oost-Bosnië) hun toevlucht zochten. De eerste moorden worden al gepleegd om te peilen hoe de internationale gemeenschap op het geweld zal reageren.

9

MASSAMOORD

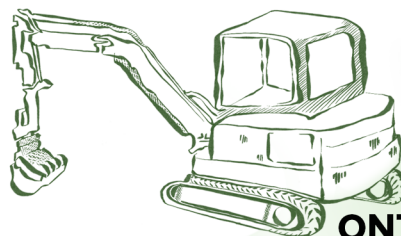
De georganiseerde, systematische massamoord op de zij-groep begint. Zoals in Srebrenica worden duizenden mensen tegelijk vermoord. Let op: massamoord is niet hetzelfde als genocide. Massamoord is een onderdeel van het bredere genocideproces.

10

ONTKENNING

Daders en hun bondgenoten ontkennen de misdaden. Ze bagatelliseren het aantal slachtoffers, vernietigen bewijs of doen genocide af als een mythe. In Bosnië werden massagraven herhaaldelijk verplaatst om sporen volledig uit te wissen.

11

VERHEERLIJING

Wanneer ontkenning zonder consequenties blijft, kan verheerlijking volgen. Daders worden als helden gevierd en er worden monumenten opgericht. De genocide wordt gepresenteerd als een noodzakelijke zuivering, en zo gerechtvaardigd en zelfs geprezen.

Wat is genocide?

De Pools-Joodse jurist Raphaël Lemkin bedacht in 1944 het woord **genocide** toen hij o.a. de misdaden tegen de Joden tijdens de WO 2 bestudeerde. Hij definieerde genocide als:

‘Een **gecoördineerd** plan van **verschillende acties**, gericht op de vernietiging van de essentiële fundamenteën van het leven van nationale groepen, met als **doel** deze groepen te vernietigen.’

Het woord genocide komt van:

- Genos (Grieks) = volk, ras of stam
- Cide (Latijn) = doden

Genocide is ook een ‘staatsmisdad’. Dat betekent dat genocides gepland en uitgevoerd worden door een **regering**, regime of vergelijkbaar machtsinstituut: Nazi Duitsland, Milošević-regime of ISIS.

VN Genocideverdrag

Pas na de Tweede Wereldoorlog werd genocide officieel als een misdaad erkend in het VN Genocideverdrag van 1948. Dit verdrag verplicht landen om genocides te **voorkomen** én te **bestraften**. Volgens het verdrag is genocide:

*Handelingen die worden gepleegd met de **intentie** om een nationale, etnische, raciale*

*of religieuze groep **geheel of gedeeltelijk** te vernietigen.*

Dit kan op verschillende manieren, zoals:

- Het doden van leden van de groep*
- Het veroorzaken van ernstig lichamelijk of geestelijk letsel*
- Het opzettelijk opleggen van levensomstandigheden die gericht zijn op vernietiging*
- Het nemen van maatregelen om geboortes binnen de groep te verhinderen*
- Het gedwongen overbrengen van kinderen naar een andere groep*

Kritiek op de VN juridische definitie

Veel sociale wetenschappers zien de juridische definitie als een politiek **compromis**, ongeschikt voor educatief en academisch gebruik. Zo ontbreekt ‘politieke groep’ in de definitie. Dat is geschrapt door de Sovjet-Unie (die meebesliste over de inhoud van het verdrag), omdat zij daar zelf schuldig aan was.

Andere tekortkomingen van de juridische definitie:

- Slechts vijf concrete daden worden als genocide gezien, terwijl genocide een complex **sociaal en politiek proces** is van verschillende acties.

- Geen aandacht voor twee basiscondities van genocide: Genocide vereist **extreme macht** (regering of regime) en **extreme ideologie** (superioriteits-denken met de ander als zondebok.)

- Interpretatieverschillen, vooral over intentie: juristen eisen absolute zekerheid, terwijl sociale wetenschappers intentie baseren op hun onderzoek naar genocides.

Door de strikte juridische definitie worden genocides vaak pas achteraf erkend, als het al te laat is om in te grijpen, zoals bij Srebrenica. Als er gewacht wordt op een juridische uitspraak, kunnen genocides nooit voorkomen worden - terwijl het verdrag dit juist beoogt.

Een bredere kijk op genocide

Daarom pleiten sociale wetenschappers voor een beter begrip van de processen die tot genocide leiden. Genocide ontstaat niet in één keer, maar stapsgewijs. Politicoloog Stanton beschreef tien stappen, later aangevuld door antropoloog Halilovich tot elf: classificatie, symbolisatie, discriminatie, dehumanisatie, organisatie, polarisatie, voorbereiding, vervolging, vernietiging, ontkenning en verheerlijking.

Elke genocide is uniek, toch verlopen genocides via vergelijkbare stappen. Het proces is niet lineair, maar sommige stappen moeten worden gezet om ‘verder’ te komen. Bij elke stap kan genocide nog worden voorkomen, maar de benodigde maatregelen worden ingrijpender naarmate het proces vordert.